

PROPERTIUS

Elegies I–IV

EDITED, WITH INTRODUCTION
AND COMMENTARY, BY

L. Richardson, jr

Published by the University of Oklahoma Press, Norman,
in cooperation with the American Philological Association

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Propertius, Sextus Aurelius.

Elegies, I-IV.

(American Philological Association series of classical texts)

I. Richardson, Lawrence. II. Title

III. Series American Philological Association.

Series of classical texts.

PA6644.A2 1976 874'.01 76-26153

ISBN 978-0-8061-3468-0 (paper)

The paper in this book meets the guidelines for permanence and durability of the Committee on Production Guidelines for Book Longevity of the Council on Library Resources, Inc. ∞

Copyright 1977 by the University of Oklahoma Press, Publishing Division of the University. Manufactured in the U.S.A. Paperback edition published 2006 by the University of Oklahoma Press.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise—except as permitted under Section 107 or 108 of the United States Copyright Act—without the prior written permission of the University of Oklahoma Press.

CONTENTS

	<i>page</i>
Preface to the Paperback Edition	v
Preface to the Original Edition	ix
Abbreviations	ix
Introduction	xi
Selected Bibliography	3
Sigla	31
Liber Primus	33
Liber Secundus	35
Liber Tertius	55
Liber Quartus	93
Notes	120
Book One	146
Book Two	146
Book Three	211
Book Four	318
	414

LIBER PRIMVS
MONOBIBLOS

I

Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis
contactum nullis ante cupidinibus.
tum mihi constantis deiecit lumina fastus
et caput impositis pressit Amor pedibus,
5 donec me docuit castas odisse puellas
improbis, et nullo uiuere consilio.
et mihi iam toto furor hic non deficit anno,
cum tamen aduersos cogor habere deos.
10 Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
saeuitiam durae contudit Iasidos.
nam modo Partheniis amens errabat in antris,
ibat et hirsutas saepe uidere feras;
ille etiam Hylaei percussus uulnere rami
saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
15 ergo uelocem potuit domuisse puellam:
tantum in amore preces et bene facta ualent.
in me tardus Amor non ullas cogitat artes,
nec meminit notas, ut prius, ire uias.
at uos, deductae quibus est fallacia lunae
20 et labor in magicis sacra piare focis,
en agedum dominae mentem conuertite nostrae,
et facite illa meo palleat ore magis:
tunc ego crediderim uobis et sidera et amnes
posse Cytaeines ducere carminibus.
25 et uos, qui sero lapsum reuocatis, amici,
quaerite non sani pectoris auxilia.
fortiter et ferrum saeuos patiemur et ignes,
sit modo libertas quae uelit ira loqui.

30 ferte per extremas gentes et ferte per undas,
 qua non ulla meum femina norit iter.
 uos remanete, quibus facili deus annuit aure,
 sitis et in tuto semper amore pares.
 in me nostra Venus noctes exercet amaras,
 et nullo uacuis tempore defit Amor.
 35 hoc, moneo, uitate malum; sua quemque moretur
 cura, neque assueto mutet amore locum.
 quod si quis monitis tardas aduerterit aures,
 heu referet quanto uerba dolore mea!

II

Quid iuuat ornato procedere, uita, capillo
 et tennes Coa ueste mouere sinus,
 aut quid Orontea crines perfundere murra,
 teque peregrinis uendere muneribus,
 5 naturaeque decus mercato perdere cultu,
 nec sinere in propriis membra nitere bonis?
 crede mihi, non ulla tuae est medicina figurae:
 nudus Amor formae non amat artificem.
 aspice quos summittat humus formosa colores,
 10 ut ueniant hederæ sponte sua melius,
 surgat et in solis formosius arbutus antris,
 et sciat indociles currere lympha uias.
 litora natiuis persuadent picta lapillis,
 et uolucres nulla dulcius arte canunt.
 15 non sic Leucippis succendit Castora Phoebe,
 Pollucem cultu non Hilaira soror;
 non, Idae et cupido quondam discordia Phoebos,
 Eueni patriis filia litoribus;
 nec Phrygium falso traxit candore maritum
 20 auecta externis Hippodamia rotis:
 sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
 qualis Apelleis est color in tabulis.
 non illis studium uulgo conquirere amantes:
 illis ampla satis forma pudicitia.
 25 non ego nunc uereor ne sim tibi uilior istis
 (uni si qua placet, culta puella sat est!)
 cum tibi praesertim Phoebus sua carmina donet

Aoniamque libens Calliopea lyram,
 unica nec desit iucundis gratia uerbis,
 30 omnia quaeque Venus, quaeque Minerua probat.
 his tu semper eris nostrae gratissima uitae,
 taedia dum miseræ sint tibi luxuriae.

III

Qualis Thesea iacuit cedente carina
 languida desertis Cnosia litoribus;
 qualis et accubuit primo Cepheia somno
 libera iam duris cotibus Andromede;
 5 nec minus assiduis Edonis fessa choreis
 qualis in herboso concidit Apidano:
 talis uisa mihi mollem spirare quietem
 Cynthia non certis nixa caput manibus,
 ebria cum multo traherem uestigia Baccho
 10 et quaterent sera nocte facem pueri.
 hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnes,
 molliter impresso conor adire toro;
 et quamuis duplici correptum ardore iuberent
 hac Amor hac Liber, durus uterque deus,
 15 subiecto leuiter positam temptare lacerto
 osculaque admota sumere et arma manu,
 non tamen ausus eram dominae turbare quietem,
 expertae metuens iurgia saeuitiae;
 sed sic intentis haerebam fixus ocellis,
 20 Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
 et modo soluebam nostra de fronte corollas
 ponebamque tuis, Cynthia, temporibus;
 et modo gaudebam lapsos formare capillos;
 nunc furtiua cauis poma dabam manibus;
 25 omniaque ingrato largibar munera somno,
 munera de prono saepe uoluta sinu.
 et quotiens raro duxti suspiria motu,
 obstupui uano credulus auspicio,
 ne qua tibi insolitos portarent uisa timores,
 30 neue quis inuitam cogeret esse suam:
 donec diuersas praecurrens luna fenestras,
 luna moraturis sedula luminibus,

compositos leuibus radiis patefecit ocellos.
 sic ait in molli fixa toro cubitum:
 35 'Tandem te nostro referens iniuria lecto
 alterius clausis expulit e foribus?
 namque ubi longa meae consumpsti tempora noctis,
 languidus exactis, ei mihi, sideribus?
 o utinam tales perducas, improbe, noctes,
 40 me miseram quales semper habere iubes!
 nam modo purpureo fallebam stamine somnum,
 rursus et Orpheae carmine fessa lyrae;
 interdum leuiter mecum deserta querebar
 externo longas saepe in amore moras,
 45 dum me iucundis lapsam sopor impulit alis.
 illa fuit lacrimis ultima cura meis.'

IV

Quid mihi tam multas laudando, Basse, puellas
 mutatum domina cogis abire mea?
 quid me non pateris uitae quodcumque sequetur
 hoc magis assueto ducere seruitio?
 5 tu licet Antiopae formam Nycteidis, et tu
 Spartanæ referas laudibus Hermionæ,
 et quascumque tulit formosi temporis aetas,
 Cynthia non illas nomen habere sinat.
 nedum, si leuibus fuerit collata figuris,
 10 inferior duro iudice turpis eat.
 haec sed forma mei pars est extrema furoris;
 sunt maiora, quibus, Basse, perire iuuat:
 ingenuus color et multis decus artibus, et quae
 gaudia sub tacita dicere ueste libet.
 15 quo magis et nostros contendis soluere amores,
 hoc magis accepta fallit uterque fide.
 non impune ferēs: sciet haec insana puella,
 et tibi non tacitis uocibus hostis erit;
 nec tibi me post haec committet Cynthia, nec te
 20 quaeret; erit tanti criminis illa memor,
 et te circum omnes alias irata puellas
 differet: heu nullo limine carus eris.
 nullas illa suis contemnet fletibus aras,

et quicumque sacer, qualis ubique, lapis.
 25 non ullo grauius temptatur Cynthia damno
 quam sibi cum raptō cessat amore deus,
 praecipue nostri. maneat sic semper, adoro,
 nec quicquam ex illa quod querar inueniam.

V

Inuide, tu tandem uoces compesce molestas
 et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.
 quid tibi uis, insane? meos sentire furores?
 infelix, properas ultima nosse mala,
 5 et miser ignotos uestigia ferre per ignes,
 et bibere e tota toxica Thessalia.
 non est illa uagis similis collata puellis:
 molliter irasci non sciet illa tibi.
 quod si forte tuis non est contraria uotis,
 10 at tibi curarum milia quanta dabit!
 non tibi iam somnos, non illa relinquet ocellos;
 illa feros animis alligat una uiros.
 a, mea contemptus quotiens ad limina curres,
 cum tibi singultu fortia uerba cadent,
 15 et tremulus maestis orietur fletibus horror,
 et timor informem ducet in ore notam,
 et quaecumque uoles fugient tibi uerba querenti,
 nec poteris, qui sis aut ubi, nosse miser.
 tum graue seruitium nostrae cogere puellae
 20 discere, et exclusum quid sit abire domum;
 nec iam pallorem totiens mirabere nostrum,
 aut cur sim toto corpore nullus ego.
 nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti:
 nescit Amor priscis cedere imaginibus.
 25 quod si parua tuae dederis uestigia culpae,
 quam cito de tanto nomine rumor eris!
 non ego tum potero solacia ferre roganti,
 cum mihi nulla mei sit medicina mali,
 sed pariter miseri socio cogemur amore
 30 alter in alterius mutua flere sinu.
 quare, quid possit mea Cynthia, desine, Galle,
 quaerere: non impune illa rogata uenit.

VI

Non ego nunc Hadriae uereor mare noscere tecum,
 Tulle, neque Aegaeo ducere uela salo,
 cum quo Rhipaeos possim conscendere montes
 ulteriusque domos uadere Memnonias;
 5 sed me complexae remorantur uerba puellae,
 mutatoque graues saepe colore preces.
 illa mihi totis argutat noctibus ignes,
 et queritur nullos esse relicta deos;
 illa meam mihi iam se denegat, illa minatur
 10 quae solet ingrato tristis amica uiro.
 his ego non horam possum durare querelis:
 a pereat, si quis lentus amare potest!
 an mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas
 atque Asiae ueteres cernere diuitias,
 15 ut mihi deducta faciat conuicia puppi
 Cynthia et insanis ora notet manibus,
 osculaque opposito dicat sibi debita uento
 et nihil infido durius esse uiro?
 tu patrum meritas conare anteire secures,
 20 et uetera oblitis iura refer sociis:
 nam tua non aetas umquam cessauit amori,
 semper at armatae cura fuit patriae;
 et tibi non umquam nostros puer iste labores
 afferat et lacrimis omnia nota meis.
 25 me sine, quem semper uoluit fortuna iacere,
 hanc animam extremae reddere nequitiae.
 multi longinquo periere in amore libenter,
 in quorum numero me quoque terra tegat.
 non ego sum laudi, non natus idoneus armis:
 30 hanc me militiam fata subire uolunt.
 at tu seu mollis qua tendit Ionia, seu qua
 Lydia Pactoli tingit arata liquor,
 seu pedibus terras seu pontum carpere remis
 ibis, et accepti pars eris imperii;
 35 tum tibi si qua mei ueniet non immemor hora,
 uiuere me duro sidere certus eris.

VII

Dum tibi Cadmeae dicuntur, Pontice, Thebae
 armaque fraternae tristia militiae,
 atque, ita sim felix, primo contendis Homero,
 (sint modo fata tuis mollia carminibus)
 5 nos, ut consuemus, nostros agitamus amores
 atque aliquid duram quaerimus in dominam;
 nec tantum ingenio quantum seruire dolori
 cogor et aetatis tempora dura queri.
 hic mihi conteritur uitae modus, haec mea fama est,
 10 hinc cupio nomen carminis ire mei.
 me laudent doctae solum placuisse puellae,
 Pontice, et iniustas saepe tulisse minas;
 me legat assidue post haec neglectus amator,
 14 et prosint illi cognita nostra mala.
 23 nec poterunt iuuenes nostro reticere sepulcro:
 24 'Ardoris nostri magne poeta, iaces.'
 15 te quoque si certo puer hic concusserit arcu,
 (quod nolim nostros heu uoluisse deos!)
 longe castra tibi, longe miser agmina septem
 flebis in aeterno surda iacere situ;
 et frustra cupies mollem componere uersum,
 20 nec tibi subiciet carmina serus amor.
 tum me non humilem mirabere saepe poetam,
 22 tunc ego Romanis praeferar ingeniis;
 25 tu caue nostra tuo contemnas carmina fastu:
 saepe uenit magno faenore tardus amor.

VIII

Tune igitur demens, nec te mea cura moratur?
 an tibi sum gelida uilior Illyria?
 et tibi iam tanti, quicumque est, iste uidetur,
 ut sine me uento quolibet ire uelis?
 5 tune audire potes uesani murmura ponti
 fortis, et in dura naue iacere potes?
 tu pedibus teneris positas fulcire pruinas,
 tu potes insolitas, Cynthia, ferre niues?
 o utinam hibernae duplicentur tempora brumae,

10 et sit iners tardis nauita Vergiliis!
 13 atque ego non uideam tales subsidere uentos,
 12 neue inimica meas eleuet aura preces!
 11 nec tibi Tyrrhena soluatur funis harena,
 14 nec tibi prouectas auferat unda rates
 15 et me defixum uacua patiat in ora
 crudelem infesta saepe uocare manu!
 sed quocumque modo de me, periura, mereris,
 sit Galatea tuae non aliena uiae:
 utere felici praeuecta Ceraunia remo,
 20 accipiat placidis Oricos aequoribus.
 nam me non ullae poterunt corrumpere, de te
 quin ego, uita, tuo limine uerba querar;
 nec me deficiet nautas rogitare citatos:
 'Dicite, quo portu clausa puella mea est?'
 25 et dicam: 'Licet Atraciis considat in oris,
 et licet Hylleis, illa futura mea est.'

Hic erat! hic iurata manet! rumpantur iniqui!
 uicimus: assiduas non tulit illa preces.
 falsa licet cupidus deponat gaudia liuor:
 30 destitit ire nouas Cynthia nostra uias.
 illi carus ego et per me carissima Roma
 dicitur, et sine me dulcia regna negat.
 illa uel angusto mecum requiescere lecto
 et quocumque modo maluit esse mea,
 35 quam sibi dotatae regnum uetus Hippodamiae
 et quas Elis opes ante pararat equis.
 quamuis magna daret, quamuis maiora daturus,
 non tamen illa meos fugit auara sinus.
 hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
 40 sed potui blandi carminis obsequio.
 sunt igitur Musae, neque amanti tardus Apollo,
 quis ego fretus amo: Cynthia rara mea est!
 nunc mihi summa licet contingere sidera plantis:
 siue dies seu nox uenerit, illa mea est!
 45 nec mihi riualis certos subducit amores;
 ista meam norit gloria canitiem.

IX

Dicebam tibi uenturos, irrisor, amores,
 nec tibi perpetuo libera uerba fore:
 ecce iaces supplexque uenis ad iura puellae,
 et tibi nunc quaeuis imperat emptam modo.
 5 non me Chaoniae uincant in amore columbae
 dicere quos iuuenes quaeque puella domet.
 me dolor et lacrimae merito fecere peritum,
 atque utinam posito dicar amore rudis!
 quid tibi nunc misero prodest graue dicere carmen
 10 aut Amphioniae moenia flere lyrae?
 plus in amore ualet Mimnermi uersus Homero;
 carmina mansuetus leuia quaerit Amor.
 i quaeso, et tristes istos compone libellos,
 et cane quod quaeuis nosse puella uelit.
 15 quid si non esset facilis tibi copia? nunc tu
 insanus medio flumine quaeris aquam.
 necdum etiam palles, uero nec tangeris igni;
 haec est uenturi prima fauilla mali.
 tum magis Armenias cupies accedere tigres
 20 et magis infernae uincula nosse rotae,
 quam pueri totiens arcum sentire medullis
 et nihil iratae posse negare tuae.
 nullus Amor cuiquam faciles ita praebuit alas
 ut non alterna presserit ille manu.
 25 nec te decipiat, quod sit satis illa parata:
 acrius illa subit, Pontice, si qua tua est,
 quippe ubi non liceat uacuos seducere ocellos,
 nec uigilare alio nomine cedat Amor.
 qui non ante patet, donec manus attigit ossa:
 30 quisquis es, assiduas a fuge blanditias!
 illis et silices et possint cedere quercus;
 nedum tu possis, spiritus iste leuis.
 quare, si pudor est, quam primum errata fatere:
 dicere quo pereas saepe in amore leuat.

X

O iucunda quies, primo cum testis amori

affueram uestris conscius in lacrimis!
 o noctem meminisse mihi iucunda uoluptas,
 o quotiens uotis illa uocanda meis,
 5 cum te complexa morientem, Galle, puella
 uidimus et longa ducere uerba mora!
 quamuis labentes premeret mihi somnus ocellos
 et mediis caelo Luna ruberet equis,
 non tamen a uestro potui secedere lusu:
 10 tantus in alternis uocibus ardor erat.
 sed quoniam non es ueritus concredere nobis,
 accipe commissae munera laetitiae:
 non solum uestros didici reticere dolores,
 est quiddam in nobis maius, amice, fide:
 15 possum ego diuersos iterum coniungere amantes,
 et dominae tardas possum aperire fores;
 et possum alterius curas sanare recentes,
 nec leuis in uerbis est medicina meis.
 Cynthia me docuit semper quaecumque petenda,
 20 quaeque cauenda forent: non nihil egit amor.
 tu caue ne tristi cupias pugnare puellae,
 neue superba loqui, neue tacere diu;
 neu, si quid petiit, ingrata fronte negaris,
 neu tibi pro uano uerba benigna cadant.
 25 irritata uenit, quando contemnitur illa,
 nec meminit iustas ponere laesa minas;
 at quo sis humilis magis et subiectus amori,
 hoc magis effectu saepe fruire bono.
 is poterit felix una manere puella
 30 qui numquam uacuo pectore liber erit.

XI

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Bais,
 qua iacet Herculeis semita litoribus,
 et modo Thesproti mirantem subdita regno
 proxima Misenis aequora nobilibus,
 5 nostri cura subit memores adducere noctes?
 ecquis in extremo restat amore locus?
 an te nescio quis simulatis ignibus hostis
 sustulit e nostris, Cynthia, carminibus?

atque utinam mage te remis confisa minutis
 10 paruula Lucrina cumba moretur aqua,
 aut teneat clausam tenui Teuthrantis in unda
 alternae facilis cedere lympha manu,
 quam uacet alterius blandos audire susurros
 molliter in tacito litore compositam,
 15 ut solet amoto labi custode puella,
 perfida communes nec meminisse deos,
 non quia perspecta non es mihi cognita fama,
 sed quod in hac omnis parte timetur amor.
 ignosces igitur, si quid tibi triste libelli
 20 attulerint nostri: culpa timoris erit.
 an mihi nunc maior carae custodia matris?
 aut sine te uitae cura sit ulla meae?
 tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes,
 omnia tu nostrae tempora laetitiae.
 25 seu tristis ueniam seu contra laetus amicis,
 quicquid ero, dicam: 'Cynthia causa fuit.'
 tu modo quam primum corruptas desere Baias;
 multis ista dabunt litora discidium,
 litora quae fuerant castis inimica puellis.
 30 a pereant Baiae, crimen amoris, aquae!

XII

Quid mihi desidia non cessas fingere crimen,
 quod faciat nobis conscia Roma moram?
 tam multa illa meo diuisa est milia lecto,
 quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano;
 5 nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
 Cynthia, nec nostra dulcis in aure sonat.
 olim gratus eram: non illo tempore cuiquam
 contigit ut simili posset amare fide.
 inuidiae fuimus: non me deus obruit? an quae
 10 lecta Prometheis diuidit herba iugis?
 non sum ego qui fueram: mutat uia longa puellas.
 quantus in exiguo tempore fugit amor!
 nunc primum longas solus cognoscere noctes
 cogor et ipse meis auribus esse grauis.
 15 felix, qui potuit praesenti flere puellae;

non nihil aspersis gaudet amor lacrimis.
 aut si despectus potuit mutare calores,
 sunt quoque translato gaudia seruitio.
 mi neque amare aliam neque ab hac desistere fas est:
 20 Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

XIII

Tu, quod saepe soles, nostro laetabere casu,
 Galle, quod abrepto solus amore uacem.
 at non ipse tuas imitabor, perfide, uoces:
 fallere te numquam, Galle, puella uelit.
 5 dum tibi deceptis augetur fama puellis,
 certus et in nullo quaeris amore moram,
 perditus in quadam tardis pallescere curis
 incipis, et primo lapsus abire gradu.
 haec erit illarum contempti poena doloris;
 10 multarum miseras exiget una uices.
 haec tibi uulgares istos compescet amores,
 nec noua quaerendo semper amicus eris.
 haec ego non rumore malo, non augere doctus:
 uidi ego. me quaeso teste negare potes?
 15 uidi ego te toto uinctum languescere collo
 et flere iniectis, Galle, diu manibus,
 et cupere optatis animam deponere uerbis,
 et quae deinde meus celat, amice, pudor.
 non ego complexus potui diducere uestros:
 20 tantus erat demens inter utrosque furor.
 non sic Haemonio Salmonida mixtus Enipeo
 Taenarius facili pressit amore deus,
 nec sic caelestem flagrans amor Herculis Heben
 sensit in Oetaeis gaudia prima iugis.
 25 una dies omnes potuit praecurrere amantes,
 nam tibi non tepidas subdidit illa faces,
 nec tibi praeteritos passa est succedere fastus,
 nec sinet abduci: te tuus ardor aget.
 nec mirum, cum sit Ioue digna et proxima Leda
 30 et Ladae partu gratior, una tribus;
 illa sit Inachiis et blandior heroinis,
 illa suis uerbis cogat amare Iouem.

tu uero quoniam semel es periturus amore,
 utere: non alio limine dignus eras.
 35 quae tibi sit felix quoniam nouus incidit error;
 et quodcumque uoles una sit ista tibi.

XIV

Tu licet abiectus Tiberina molliter unda
 Lesbia Mentoreo uina bibas opere,
 et modo tam celeres mireris currere lintres
 et modo tam tardas funibus ire rates;
 5 et nemus omne satas intendat uertice siluas,
 urgetur quantis Caucasus arboribus;
 non tamen ista meo ualeant contendere amori:
 nescit Amor magnis cedere diuitiis.
 nam siue optatam mecum trahit illa quietem,
 10 seu facili totum ducit amore diem,
 tum mihi Pactoli ueniunt sub tecta liquores,
 et legitur Rubris gemma sub aequoribus;
 tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges;
 quae maneant, dum me fata perire uolent.
 15 nam quis diuitiis aduerso gaudet Amore?
 nulla mihi tristi praemia sint Venere!
 illa potest magnas heroum infringere uires,
 illa etiam duris mentibus esse dolor;
 illa neque Arabium metuit transcendere limen,
 20 nec timet ostrino, Tulle, subire toro,
 et miserum toto iuuenem uersare cubili:
 quid releuant uariis serica textilibus?
 quae mihi dum placata aderit, non ulla uerebor
 regna uel Alcinoi munera despiciere.

XV

Saepe ego multa tuae leuitatis dura timebam,
 hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.
 aspice me quanto rapiat fortuna periclo:
 tu tamen in nostro lenta timore uenis,
 5 et potes hesternis manibus componere crines
 et longa faciem quaerere desidia,
 nec minus Eois pectus uariare lapillis,

ut formosa nouo quae parat ire uiro.
 at non sic Ithaci digressu mota Calypso
 10 desertis olim fleuerat aequoribus:
 multos illa dies incomptis maesta capillis
 sederat, iniusto multa locuta salo,
 et quamuis numquam post haec uisura, dolebat
 14 illa tamen, longae conscia laetitiae.
 17 nec sic Aesoniden rapientibus anxia uentis
 Hypsipyle uacuo constitit in thalamo:
 Hypsipyle nullos post illos sensit amores,
 20 ut semel Haemonio tabuit hospitio.
 coniugis Euadne miseros elata per ignes
 22 occidit, Argiuae fama pudicitiae.
 15 Alpheisiboea suos ulta est pro coniuge fratres,
 16 sanguinis et cari uincula rupit amor.
 23 quarum nulla tuos potuit conuertere mores,
 tu quoque uti fieres nobilis historia.
 25 desine iam reuocare tuis periuria uerbis,
 Cynthia, et oblitos parce mouere deos,
 audax a nimium, nostro dolitura periclo,
 si quid forte tibi durius inciderit.
 nulla prius uasto labentur flumina ponto,
 30 annus et inuersas duxerit ante uices,
 quam tua sub nostro mutetur pectore cura:
 sis quodcumque uoles, non aliena tamen.
 tam tibi ne uiles isti uideantur ocelli,
 per quos saepe mihi credita perfidia est.
 35 hos tu iurabas, si quid mentita fuisses,
 ut tibi suppositis exciderent manibus:
 et contra magnum potes hos attollere Solem,
 nec tremis admissae conscia nequitiae?
 quis te cogebat multos pallere colores
 40 et fletum inuitis ducere luminibus?
 quis ego nunc pereo, similes moniturus amantes:
 'O nullis tutum credere blanditiis!'

XVI

'Quae fueram magnis olim patefacta triumphis,
 ianua Tarpeiae nota pudicitiae;

cuius inaurati celebrarunt limina currus
 captorum lacrimis umida supplicibus;
 5 nunc ego, nocturnis pоторum saucia rixis,
 pulsata indignis saepe queror manibus,
 et mihi non desunt turpes pendere corollae
 semper et exclusi signa iacere faces.
 nec possum infames dominae defendere noctes,
 10 nobilis obscenis tradita carminibus;
 nec tamen illa suae reuocatur parcere famae,
 turpior et saeculi uiuere luxuria.
 haec inter grauibus cogor deflere querelis
 supplicis a longis tristior excubiis.
 15 ille meos numquam patitur requiescere postes
 arguta referens carmina blanditia:
 "Ianua uel domina penitus crudelior ipsa,
 quid mihi tam duris clausa taces foribus?
 cur numquam reserata meos admittis amores,
 20 nescia furtiuas reddere mota preces?
 nullane finis erit nostro concessa dolori,
 turpis et in tepido limine somnus erit?
 me mediae noctes, me sidera prona iacentem,
 frigidaque Eo me dolet aura gelu;
 25 tu sola humanos numquam miserata dolores
 respondes tacitis mutua cardinibus.
 o utinam traiecta caua mea uocula rima
 percussas dominae uertat in auriculas!
 sit licet et saxo patientior illa Sicano,
 30 sit licet et ferro durior et chalybe,
 non tamen illa suos poterit compescere ocellos,
 surget et inuitis spiritus in lacrimis.
 nunc iacet alterius felici nixa lacerto,
 at mea nocturno uerba cadunt Zephyro.
 35 sed tu sola mei tu maxima causa doloris,
 uicta meis numquam, ianua, muneribus.
 te non ulla meae laesit petulantia linguae,
 quae solet irato dicere probra sono,
 ut me tam longa raucum patiare querela
 40 sollicitas triuio peruigilare moras.
 at tibi saepe nouo deduxi carmina uersu,
 osculaque impressis nixa dedi gradibus.

ante tuos quotiens uerti me, perfida, postes,
 debitaque occultis uota tuli manibus!"
 45 haec ille et si quae miseri nouistis amantes,
 et matutinis obstrepit alitibus.
 sic ego nunc dominae uitiis et semper amantis
 fletibus aeterna differor inuidia.

XVII

Et merito, quoniam potui fugisse puellam,
 nunc ego desertas alloquor alcyonas.
 nec mihi Cassiope saluo uisura carinam,
 omniaque ingrato litore uota cadunt.
 5 quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, uenti:
 aspice, quam saeuas increpat aura minas.
 nullane placatae ueniet fortuna procellae?
 haecine parua meum funus harena teget?
 tu tamen in melius saeuas conuerte querelas:
 10 sat tibi sit poenae nox et iniqua uada.
 an poteris siccis mea fata reponere ocellis,
 ossaque nulla tuo nostra tenere sinu?
 a pereat, quicumque rates et uela parauit
 primus et inuito gurgite fecit iter!
 15 nonne fuit leuius dominae peruincere mores
 (quamuis dura, tamen rara puella fuit),
 quam sic ignotis circumdata litora siluis
 cernere et optatos quaerere Tyndaridas?
 20 illic si qua meum sepelissent fata dolorem,
 ultimus et posito staret amore lapis,
 illa meo caros donasset funere crines,
 molliter et tenera poneret ossa rosa;
 illa meum extremo clamasset puluere nomen,
 ut mihi non ullo pondere terra foret.
 25 at uos, aequoreae formosa Doride natae,
 candida felici soluite uela choro:
 si quando uestras labens Amor attigit undas,
 mansuetis socio parcite litoribus.

XVIII

Haec certe deserta loca et taciturna querenti,

et uacuum Zephyri possidet aura nemus.
 hic licet occultos proferre impune dolores,
 si modo sola queant saxa tenere fidem.
 5 unde tuos primum repetam, mea Cynthia, fastus?
 quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
 qui modo felices inter numerabar amantes,
 nunc in amore tuo cogor habere notam.
 quid tantum merui? quae te mihi carmina mutant?
 10 an noua tristitiae causa puella tuae?
 sic mihi te referas, leuis, ut non altera nostro
 limine formosos intulit ulla pedes.
 quamuis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
 non ita saeua tamen uenerit ira mea,
 15 ut tibi sim merito semper furor et tua flendo
 lumina deiectis turpia sint lacrimis.
 an quia parua damus mutato signa colore,
 et non ulla meo clamat in ore fides?
 uos eritis testes, si quos habet arbor amores,
 20 fagus et Arcadio pinus amica deo.
 a quotiens teneras resonant mea uerba sub umbras,
 scribitur et uestris 'Cynthia' corticibus!
 an tua quod peperit nobis iniuria curas?
 quae solum tacitis cognita sunt foribus.
 25 omnia consueui timidus perferre superbae
 iussa neque arguto facta dolore queri.
 pro quo †diuini† fontes et frigida rupes
 et datur inculto tramite dura quies;
 et quodcumque meae possunt narrare querelae,
 30 cogor ad argutas dicere solus aues.
 sed qualiscumque es, resonent mihi 'Cynthia' siluae,
 nec deserta tuo nomine saxa uacent.

XIX

Non ego nunc tristes uereor, mea Cynthia, Manes,
 nec moror extremo debita fata rogo;
 sed ne forte tuo careat mihi funus amore,
 hic timor est ipsis durior exsequiis.
 5 non adeo leuiter nostris puer haesit ocellis,
 ut meus oblito puluis amore uacet.

illic Phylacides iucundae coniugis heros
 non potuit caecis immemor esse locis,
 sed cupidus falsis attingere gaudia palmis
 10 Thessalus antiquam uenerat umbra domum.
 illic quidquid ero, semper tua dicar imago:
 traicit et fati litora magnus amor.
 illic formosae ueniant chorus heroinae,
 quas dedit Argiuis Dardana praeda uiris;
 15 quarum nulla tua fuerit mihi, Cynthia, forma
 gratior, et (Tellus hoc ita iusta sinat)
 quamuis te longae remorentur fata senectae,
 cara tamen lacrimis ossa futura meis.
 quae tu uiua mea possis sentire fauilla!
 20 tum mihi non ullo mors sit amara loco.
 quam uereor ne te contempto, Cynthia, busto
 abstrahat a nostro puluere iniquus Amor,
 cogat et inuitam lacrimas siccare cadentes!
 flectitur assiduis certa puella minis.
 25 quare, dum licet, inter nos laetemur amantes:
 non satis est ullo tempore longus amor.

XX

Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore
 (id tibi ne uacuo defluat ex animo):
 saepe imprudenti fortuna occurrit amanti:
 crudelis Minyis dixerit Ascanius.
 5 est tibi non infra speciem, non nomine dispar,
 Theiodamanteo proximus ardor Hylae:
 huic tu, siue leges umbrosae flumina siluae,
 siue Aniena tuos tinxerit unda pedes,
 siue Gigantei spatia litoris ora,
 10 siue ubicumque uago fluminis hospitio,
 Nympharum semper cupidus defende rapinas
 (non minor Ausoniis est amor Adryasin);
 ne tibi sint duri montes et frigida saxa,
 Galle, neque expertos semper adire lacus:
 15 quae miser ignotis error perpessus in oris
 Herculis indomito fleuerat Ascanio.
 namque ferunt olim Pagasae naualibus Argon

egressam longe Phasidos isse uiam,
 et iam praeteritis labentem Athamantidos undis
 20 Mysorum scopulis applicuisse ratem.
 hic manus heroum, placidis ut constitit oris,
 mollia composita litora fronde tegit.
 at comes inuicti iuuenis processerat ultra
 raram sepositi quaerere fontis aquam.
 25 hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
 hunc super et Zetes, hunc super et Calais,
 oscula suspensis instabant carpere palmis,
 oscula et alterna ferre supina fuga.
 ille sub extrema pendens secluditur ala
 30 et uolucres ramo summouet insidias.
 iam Pandioniae cessit genus Orithyiae:
 a dolor! ibat Hylas, ibat Hamadryasin.
 hic erat Arganthi Pege sub uertice montis
 grata domus Nymphis umida Thyniasin,
 35 quam supra nullae pendebant debita curae
 roscida desertis poma sub arboribus,
 et circum irriguo surgebant lilia prato
 candida purpureis mixta papaueribus.
 quae modo decerpens tenero pueriliter ungui
 40 proposito florem praetulit officio,
 et modo formosis incumbens nescius undis
 errorem blandis tardat imaginibus.
 tandem haurire parat demissis flumina palmis
 innixus dextro plena trahens umero.
 45 cuius ut accensae Dryades candore puellae
 miratae solitos destituere choros,
 prolapsum leuiter facili traxere liquore:
 tum sonitum raptu corpore fecit Hylas.
 cui procul Alcides iterat responsa, sed illi
 50 nomen ab extremis fontibus aura refert.
 his, o Galle, tuos monitus seruabis amores,
 formosum Nymphis credere uisus Hylan.

XXI

Tu, qui consortem properas euadere casum,
 miles ab Etruscis saucius aggeribus,

quid nostro gemitu turgentia lumina torques?
 pars ego sum uestrae proxima militiae,
 5 sic te seruato ut possint gaudere parentes?
 ne soror acta tuis sentiat e lacrimis:
 Gallum per medios ereptum Caesaris enses
 effugere agnotas non potuisse manus;
 et quaecumque super dispersa inuenerit ossa
 10 montibus Etruscis, haec sciat esse mea.⁹

XXII

Qualis et unde genus, qui sint mihi, Tulle, Penates,
 quaeris pro nostra semper amicitia.
 si Perusina tibi patriae sunt nota sepulcra,
 Italiae duris funera temporibus,
 5 cum Romana suos egit Discordia ciues
 (sit mihi praecipue puluis Etrusca dolor:
 tu proiecta mei perpessa es membra propinqui,
 tu nullo miseri contegis ossa solo),
 proxima supposito contingens Vmbria campo
 10 me genuit terris fertilis uberibus.

LIBER SECVNDVS

I

Quaeritis, unde mihi totiens scribantur amores,
 unde meus ueniat mollis in ora liber.
 non haec Calliope, non haec mihi cantat Apollo:
 ingenium nobis ipsa puella facit.
 5 siue illam Cois fulgentem incedere †cogis†,
 hoc totum e Coa ueste uolumen erit;
 seu uidi ad frontem sparsos errare capillos,
 gaudet laudatis ire superba comis;
 siue lyrae carmen digitis percussit eburnis,
 10 miramur, faciles ut premat arte manus;
 seu cum poscentes somnum declinat ocellos,
 inuenio causas mille poeta nouas;
 seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
 tum uero longas condimus Iliadas;
 15 seu quidquid fecit siue est quodcumque locuta,
 maxima de nihilo nascitur historia.
 quod mihi si tantum, Maecenas, fata dedissent,
 ut possem heroas ducere in arma manus,
 non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
 20 impositam, ut caeli Pelion esset iter,
 nec ueteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
 Xersis et imperio bina coisse uada,
 regnaue prima Remi aut animos Carthaginis altae,
 Cimbrorumque minas et bene facta Mari:
 25 bellaque resque tui memorarem Caesaris, et tu
 Caesare sub magno cura secunda fores.
 nam quotiens Mutinam aut ciuilia busta Philippos
 aut canerem Siculae classica bella fugae,